

Utriggare ligger i skydd av Peros lagun, ovan.
Skolutflykt på Marosi Beach.

Sumba

paradisön som turistkartan glömde

Blott nittio minuter med Merpatis Fokker F-27:a sydost om Bali, existerar en märkligt orörd ö-idyll inte ens indonesierna själva har någon bättre koll på...

Text och foto **Tomasz Smiarowski**

Två närbesläktade frågor man som resande i jordens överlägset största arkipelag dagligen får utstå, lyder: "Where have you been in Indonesia so far?" och "Where are you going next?" (Undantaget är Bali, vars 4,2 miljoner av massturism levande invånare – på en yta mindre än dubbla Gotlands – utgår ifrån att ditt svar i båda fallen blir "Bali och inget annat än Bali", och därför finner det överflödigt att fråga.)

Svarar du, var som helst utanför Bali, "Sumba" på den senare frågan, blir den lokala reaktionen ofelbart: "Oh yes, Sumba... very nice!" Och då talar vi ändå om förhållandevis välutbildade, engelskspråkiga lokalförmågor som concierger, barmästare, Executive Floors-värdinnor på femstjärniga hotell, m fl.

Sumbawa, ökad för sitt enorma vulkanutbrott år 1915, ofta jämfällt med Krakataus år 1883, är andra ön österut från Bali räknat.

Sumba däremot, liksom Sumbawa mångfaldigt större än Bali, ligger lite längre söderut i *Nusa Tenggara*-gruppen (förr Små Sundaöarna) som även omfattar Flores, Komodo och Timor.

Och det är utan större saknad vi lämnar "Gudarnas ö" – vars trafik kaos börjar likna Bangkoks, eller rent av Jakartas – med sikte på Sumba, den sparsammast besökta större indonesiska ön (ungefär som Jamaica) öster om Bali. Flygbolaget Merpatis tre propellermaskiner i veckan är *alltid* sena – i detta fallet med 2,5 timma. Men, som det ju heter: "Platser alltför enkla att ta sig till..."

Det är dock knappast bristen på attraktioner som bevarat ön så jungfrulig. Från Tambulaka flygfält på nordvästra Sumba, är det åter igen cirka 90 min, med 4WD-jeep denna gång, till Nihiwatu på sydkusten. Läget, ovanför en bred, tre kilometer lång strand, lånar sitt namn åt Sumbas ledigt lyxigaste boende, **Nihiwatu Resort**, medlem av exklusiva *Select Hotels & Resorts International*.

Anläggningen är en *Labour of Love*-historia signerad jänkaren Claude Graves, vars tyska hustru Petra hyr ut lyxvillor på Bali. ▶

Medurs: Utiskt över Sumbas syd-
västra kust; matsal, sovrum och
villapool på Nihiwatu Resort

De flesta av Nihiwatus husgäster – maxkapacitet 20, fördelade på sex bungalower och två villor – är, liksom Claude själv, hängivna surfare. Nihiwatus vågor når nämligen höjder på uppemot 10 meter och sägs i sina bästa stunder kunna matcha det bästa Oahu (Hawaii) förmår.

Ändå är Nihiwatu inget strikt "surfarhotell", utan erbjuder allt från Spa och två utomhuspooler till ridning och kulturbesök i traditionella byar, såväl närliggande som annorstädes på ön. Ej heller behöver du riskera livet på vågorna för att ha vettiga debattinlägg att komma med lagom till "cocktail hour"; det går lika bra att betrakta de unga "vågghalsarna" ur den öppna baren panoramaläge rakt ovanför bränningarna.

Nihiwatu allena gör emellertid inget Sumba, vars logibrist *i sig* är en tjusning. Vid sidan av "Claude's", offererar sydvästra Sumba, som är den klart attraktivaste delen av ön, endast ett annat "hotell" - Ali's. Det senare drivs av en fransk-algerier vid namn Ali (*surprise!*), vars hel-franska hustru är en matkreatör av rang. Ali's erbjuder sju *högst* adekvata och fräscha bungalowhyddor, plus luftiga terrasser och en klarblå bassäng med spektakulära kust- och havsvyer till halvpensionspriser som landar på under en fjärdedel av Nihiwatus.

I övrigt känns västra Sumba i mångt och mycket som icke-kartlagd mark. Detta är ett ställe där barnen lägger benen på rygg när de ser/hör din jeep skumpa fram på leriga skogsvägar i tron att det är ett stort, okänt djur som kommer. (Och på sätt och vis har de rätt!) Sumba är Indonesien men känns knappast ens som Asien. Snarare som Söderhavet. Titta bara på kvinnorna – några av de vackraste på denna jord! I alla fall fram till 20-25-årsåldern då ansiktsstelheten efter år av betelnöttuggande börjar sätta in. Också de monolitiska gravmonument du ser överallt, uppvisar ett nära släktskap med Polynesiens *tiki*.

Landskapet och vegetationen är som en *déjà vu* av Nya Guinea... fast "mjukare". Och den som trodde hela Indonesien, utöver hinduistiska Bali, vara islamistiska jaktmarker, får tänka om. På Sumba lever dubbelt till tre gånger så många kristna (15-20 procent) som muslimer (5-10 procent). Den stora majoriteten av befolkningen praktiserar i stället sk "animistiska" naturreligioner, där dyrkan av förfädersandar står i centrum.

Och förfader är det en barnlek att bli i förtid på Sumba. Någonstans kring månadsskiftet februari-mars, när en särskild liten sjömask når på stränderna, vet männen att det är dags att börja förbereda sig inför de årliga *Pasola*-spelen. Pasola är ett slags tornerspel, där två färgstarkt ekiperade hästryttare åt gången söker tillfoga varandra maximal skada genom att kasta träspjut på varandra. Och trots att regeringen i slutet på 1980-talet förbjöd metallspetsar på spjuten, inträffar dödsfall så gott som årligen.

Pasola är den tid på året då *allt* kommer upp till ytan. Då gamla tvister *måste* regleras. "Låtsasstriderna" övergår så gott som alltid i allvar, sprids till byarna där hus bränns till marken och människor misshandlas eller dödas. Några dagar efter hemkomsten i somras (klimatmässigt den bästa tiden att besöka Nusa Tenggara-öarna) slår jag på teven mitt i ett franskt program om just Sumba, där kameran följer en polis som medelst en urladdning i luften från sitt handeldvapen söker skingra en folkmassa på lynchhumör...

▷ Det slår mig att precis samma människor som jag upplevt vara bland de mest gästvänliga, gemytliga och generösa på vår jord, också kan växla om till att bli några av de grymmaste och mest blodtörstiga när det väl hettar till. Jag antar att det är samma "motor" som styr passionerade känslor – i alla väder.

Traditionell, sumbanesisk by vaktad av blivande Pasolakrigare.

Huvudvägen, om man kan kalla den så, mellan Nihiwatu och byn Pero nära Sumbas västra udde, bjuder många höjdpunkter. En är det stora Pasola-slagfältet, flankerat av gravmonument över tappra krigare som här sällat sig till skaran av vördade förfädersandar. *And loving it!* En annan är vyerna över Marosi Beach (vi återkommer till denna) från höjderna högt ovanför Ali's charmiga lilla hotell och krog. Därtill passeras flera floder, måleriska risfält plus en lång rad traditionella byar med skyhöga halmtak. (Ju högre tak desto högre klanens välstånd och status. Precis som med tornen i medeltidens San Gimignano i Toscana!)

Borta i öns östra ände sitter vi värdigt i en ring av idel män utanför den muslimska byn Pero i skymningen och köpslår, men inte alltför hårt, om en macheteliknande svärd plus ett par masker. Det är inte billigt, men så är dessa också genuina "verktyg"/konstföremål som kommit till världen utan en tanke på att en västerländsk turist en dag skulle råka passera förbi.

Bedövande vackert är det här – korallklipporna, den öde lilla stranden, lagunerna där fiskebyns uttriggare ligger i skydd för eventuella orkaner... Om möjligt än fagrare är kustlinjen någon halvmil längre söderut, vid Ratenggaro. Här ramas lagunerna – vid vars stränder vildhästar betar och badar och betäcker varandra – in av många mäktiga gravmonument. Stranden är minst lika inbjudande som vid Pero, fast mycket längre.

Juvelen i kronan är ändå *Marosi Beach*, ett par bucker nordväst om Nihiwatu men i praktiken en timma bort landvägen. Här råkar en av våra eskapader sammanfalla med en skolutflykt. *Hundratals ungar!* De flesta blir som galna av fascination vid åsynen av två misstänkt bleka besökare. Vid första åsynen av en kamera, slåss de nästan om att få vara med på bild – utan minsta tillstymmelse till "hey-mister-give-me-money!"-snack eller \$\$\$-ögon. På Sumba existerar ännu inget likestecken mellan turist och "jackpot".

Åter på Nihiwatu, vinner vi *peu-à-peu* mer kunskap om "Claude's Place": hur det öppnades 1997 som Sumba Reef Lodge... bara för att nästan genast raseras av en jordbävning. Hur det återuppstod år 2000 samtidigt som Claude blev indragen i en lokal stamkonflikt som kulminerade i mordet på en klanhövding. Att självaste Amanresorts, "världens lyxigaste hotellkedja", förvärvat ägor just öster om Marosi Beach, samt att Claude säkrat 800 meter av strandmarken däremellan i syfte att förhindra nära exploatering.

Hur makarna Petra & Claude Graves grundade *The Sumba Foundation*: som borrar fem brunnar och garanterat tusentals öbor rent och friskt dricksvatten; reparerat skolor, byggt ett sjukhus samt startat ett malariabekämpningsprogram. Claude sägs också vara den störste enskilde skattebetalaren på ön.

En unika och skattad souvenir att ta med hem från Sumba är öns världsberömda *ikat*-tyger. Exemplar med några tiotal år på nacken kan inbringa tusentals dollar på auktion i NYC eller London – om du lyckas hitta ett dylikt, vill säga! (Vi var trots allt inte de första bleka besökarna på ön.) Den *bästa* "souvenir" blir ändå mötet med Nihiwatu och Sumba självt. □

Resefakta

Nihiwatu, USD 425/natt dubbelrum (minimum 5 nätter, inklusive måltider, alkoholfria drycker, transfer till och från flygplatsen, en massage, en hästritt på stranden, och ett besök i en traditionell by), www.nihiwatu.com

Ali's Place, inga kontaktuppgifter, fråga vid ankomst, från USD 80, inklusive halvpension.

Flyg (tur & retur) Skandinavien-Bali, ca: 7 500kr;
Bali-Sumba, ca: USD 160 (3ggr/vecka)

